בחברון מלך שבע שנים ובירושלים מלך שלשים ושלש שנים וכתיב [1]בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים וגו' והני ששה חדשים לא קחשיב ש"מ נצטרע [א]אמר לפניו רבש"ע מחול לי על אותו עון מחול לך [2]עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו כי אתה ה' עזרתני ונחמתני א"ל בחייך איני מודיע אבל אני מודיע בחיי שלמה בנך [ב]בשעה שבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכנים ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר עשרים וארבעה רננות ולא נענה אמר [3]שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי זה מלך הכבוד ה' עזוז וגבור ה' גבור מלחמה ונאמר [4]שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד וגו' ולא נענה כיון שאמר [5]ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דויד עבדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו העון גחזי דכתיב [6][ג]וילך אלישע דמשק להיכא אזל [ד]א"ר יוחנן שהלך להחזיר גחזי בתשובה ולא חזר אמר לו חזור בך אמר לו כך מקובלני ממך [ה]החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה מאי עבד איכא דאמרי אבן שואבת תלה לחטאת ירבעם והעמידה בין שמים לארץ ואיכא דאמרי שם חקק בפיה והיתה מכרזת ואומרת אנכי ולא יהיה לך וא"ד רבנן דחה מקמיה שנאמר [7]ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה [נא] המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו מכלל דעד השתא לא הוו (פיישי) [צר] [ו]תנו רבנן לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידים [ז] גחזי דכתיב [8]ויאמר נעמן הואל [ח]וקח ככרים (ויפצר) [ויפרץ] בו ויצר ככרים כסף וגו' ויאמר אליו אלישע מאין גחזי ויאמר לא הלך עבדך אנה ואנה ויאמר אליו לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים וזיתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות ומי שקל כולי האי כסף ובגדים הוא דשקל אמר רבי יצחק באותה שעה היה אלישע יושב ודורש בשמונה שרצים נעמן שר צבא מלך ארם היה מצורע אמרה ליה ההיא רביתא דאישתבאי מארעא ישראל אי אזלת לגבי אלישע מסי לך כי אתא א"ל זיל טבול בירדן א"ל אחוכי קא מחייכת בי אמרי ליה הנהו דהוו בהדיה מאי נפקא לך מינה זיל נסי אזל וטבל בירדנא ואיתסי אתא אייתי ליה כל הני דנקיט לא צבי לקבולי מיניה גחזי איפטר מקמיה אלישע אזל שקל מאי דשקל ואפקיד כי אתא חזייה אלישע לצרעת דהוה פרחא עילויה רישיה א"ל רשע הגיע עת ליטול שכר שמנה שרצים וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך עד עולם ויצא מלפניו מצורע כשלג: [9]וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער אמר ר' יוחנן גחזי ושלשה בניו: [ט]רבי יהושע בן פרחיה מאי הוא כדקטלינהו ינאי מלכא לרבנן אזל רבי יהושע בן פרחיה וישו לאלכסנדריא של מצרים כי הוה שלמא שלח לי' שמעון בן שטח מיני ירושלים עיר הקודש ליכי אלכסנדריא של מצרים אחותי בעלי שרוי בתוכך ואנכי יושבת שוממה קם אתא ואתרמי לי' ההוא אושפיזא עבדו לי' יקרא טובא אמר כמה יפה אכסניא זו אמר לי' רבי עיניה טרוטות אמר לי' רשע בכך אתה עוסק אפיק ארבע מאה שיפורי ושמתיה אתא לקמיה כמה זמנין אמר לי' קבלן לא הוה קא משגח ביה יומא חד הוה קא קרי קריאת שמע אתא לקמיה סבר לקבולי אחוי לי' בידיה הוא סבר מידחא דחי לי' אזל זקף לבינתא והשתחוה לה אמר ליה הדר בך אמר ליה כך מקובלני ממך כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה [י] ואמר מר ישו הנוצרי כישף והסית והדיח את ישראל [כ]: תניא [ל]א"ר שמעון בן אלעזר יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת [מ]ת"ר ג' חלאים חלה אלישע אחד שגירה דובים בתינוקות ואחד שדחפו לגחזי בשתי ידים ואחד שמת בו [שנא' [10]ואלישע חלה את חליו וגו'] [נ]עד אברהם לא היה זקנה כל דחזי לאברהם אמר האי יצחק כל דחזי ליצחק אמר האי אברהם [ס]בעא אברהם רחמי דליהוי ליה זקנה שנאמר [11]ואברהם זקן בא בימים עד יעקב לא הוה חולשא בעא רחמי והוה חולשא שנאמר [12]ויאמר ליוסף הנה אביך חולה עד אלישע לא הוה איניש חליש [ע]דמיתפח ואתא אלישע ובעא רחמי ואיתפח שנא' ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו [פ]: **מתני'** דור המבול אין להם חלק לעוה"ב ואין עומדין בדין שנא' [13]לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח דור הפלגה אין להם חלק לעולם הבא שנאמר [14]ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ (וכתיב ומשם הפיצם) ויפץ ה' אותם בעוה"ז ומשם הפיצם ה' לעולם הבא אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא שנא' [15]ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד רעים בעולם הזה וחטאים לעולם הבא אבל עומדין בדין ר' נחמיה אומר אלו ואלו אין עומדין בדין שנאמר [16]על כן לא יקומו

רשעים

בחברון מלך שבע שנים וששה חדשים. מדהכא חשיב להו ובאידך קרא לא חשיב להו ש"מ לא היה מלכותו שלימה שנצטרע אותן ו' חדשים: ה"ג **אבל בחיי בנך אני מודיע** ולא גרסינן **לך: כ"ד רננות.** בין תפלה תחנה ורנה איכא כ"ד: **וילך אלישע דמשק להיכא אזל: שואבת.** מגבהת מתכת בלא נגיעה כעין אותה שלועזין קלאמניס"ה בלע"ז ועל ידי אותה אבן העמיד עגלים של ירבעם באויר: **רבנן דחה מקמיה.** התלמידים דחה מישיבתו של אלישע: **צר ממנו.** מכלל דעד האידנא לא הוה צר: **הואל וקח.** השבע שאלישע שלחך: **ויפצר בו.** גחזי: **העת לקחת את הכסף והבגדים וגו'.** שמנה דברים קא חשיב בהאי קרא: **וגחזי מי שקל כולי האי.** מנעמן כסף ובגדים הוא דשקל דכתיב ויצר ככרים וגו': **אותה שעה.** היה אלישע עוסק בפרק שמונה שרצים אמר לו הגיע עת ליטול שכר פרק שמונה שרצים שעסקתי וכו' ולהכי כתב בהאי קרא שמנה דברים כנגד אותו פרק כלומר בכסף ובגדים שקבלת ממנו מנעמן סבור אתה לקנות דברים הללו להיותם לך שכר שמונה שרצים: **יצר.** תאותו אם מרחיקה ממנו לגמרי ממעט ישיבת עולם ואם מקרבה לגמרי בא לידי איסור שאינו יכול לכבוש יצרו מדבר עבירה: **תינוק ואשה.** דעתן קלה ואם תדחה אותם מטרדן מן העולם: **חלה.** חד. חליו תרי. אשר ימות בו תלת: **בעא רחמי דלהוי חולשא.** כדי שיהא פנאי לבניו לבא כל אחד ואחד ממקומו להיות עליו בשעת מיתה שכיון שרואין שנפל למטה יודעין שימות ומתקבלין ובאין: **מתפח.** מתרפא: **מתני' לא ידון רוחי לא דין ולא רוח.** שאין עומדין בדין ואין להם רוח להיות עם הצדיקים שיש להם חלק: **ויפץ [ה'] אותם ומשם הפיצם.** ויפץ] בעולם הזה ומשם הפיצם בעולם הבא: **אלו ואלו.** אנשי דור המבול ואנשי סדום ובהלא פליג ר' נחמיה:

רשעים

בו (אבות פ"ה מי"ח). **אבן שואבת.** מתגבהת את המתכת מן הארץ ומעמידתו באויר, וע"י אותו אבן העמיד את העגלים של ירבעם באויר (סוטה מז.). **רבנן דחה מקמיה.** דיחה היה את התלמידים מפני אלישע כשהיה משמש לפניו, דכתיב לאחר שפירש ממנו המקום אשר אנחנו יושבים לפניך צר ממנו, שנתוספו התלמידים שהיה גחזי דוחה (שם). **ומי שקל כולי האי.** בהאי קרא קא חשיב שמונה דברים, כסף ובגדים וזיתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות (שם). **כסף ובגדים הוא דשקל,** דכתיב ויצר ככרים כסף בשני חריטים ושתי חליפות בגדים (שם). **בשמונה שרצים.** בפרק שמונה שרצים (שם). **הגיע עת ליטול שכר.** [illegible] בעולם הזה (שם). **יצר.** של תשמיש מקרבנו בימין, שלא יקוץ בפריה ורביה, וכן תינוק. [illegible] ואשה. [illegible] (שם). **אחד שגירה דובים.** [illegible] (שם). **חלה את חליו אשר ימות בו.** [illegible] (ב"מ פז.) [illegible] (סוטה מז.). **בעא אברהם רחמי.** [illegible] **בעא רחמי והוה חולשא.** [illegible] (שם). **ואתפח.** [illegible] (שם).

---

13. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה: בראשית ו ג 14. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנת העיר: בראשית יא ח 15. ואנשי סדם רעים וחטאים ליי מאד: בראשית יג יג 16. על כן לא יקמו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים: תהלים א ה

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פ"ד מהל' תשובה הלכה א:

תורה אור השלם

1. בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים ובירושלים מלך שלשים ושלש שנה על כל ישראל ויהודה: שמואל ב ה ה
2. עשה עמי אות לטובה ויראו שנאי ויבשו כי אתה יי עזרתני ונחמתני: תהלים פו יז
3. שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד: מי זה מלך הכבוד יי עזוז וגבור יי גבור מלחמה: תהלים כד ז-ח
4. שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד: מי הוא זה מלך הכבוד יי צבאות הוא מלך הכבוד סלה: תהלים כד ט-י
5. יי אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דויד עבדך: דברי הימים ב ו מב
6. ויבא אלישע דמשק ובן הדד מלך ארם חלה ויגד לו לאמר בא איש האלהים עד הנה: מלכים ב ח ז
7. ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנחנו ישבים שם לפניך צר ממנו: מלכים ב ו א
8. ויאמר נעמן הואל קח ככרים ויפרץ בו ויצר ככרים כסף בשני חרטים ושתי חלפות בגדים ויתן אל שני נעריו וישאו לפניו: ויבא אל העפל ויקח מידם ויפקד בבית וישלח את האנשים וילכו: והוא בא ויעמד אל אדניו ויאמר אליו אלישע מאין גחזי ויאמר לא הלך עבדך אנה ואנה: ויאמר אליו לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים וזיתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות: וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם ויצא מלפניו מצרע כשלג: מלכים ב ה כג-כז
9. וארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער ויאמרו איש אל רעהו מה אנחנו ישבים פה עד מתנו: מלכים ב ז ג
10. ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו: מלכים ב יג יד
11. ואברהם זקן בא בימים ויי ברך את אברהם בכל: בראשית כד א
12. ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה ויקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים: בראשית מח א

מסורת הש"ס

א) שבת ל. ע"ש, ב) שם מו"ק ט., ג) אין זה לשון המקרא וכך הוא לשון המקרא ויבא אלישע (מ"ב ח') וגו' ועי' רש"א מח"א, ד) סוטה מז. [ע"ש], ה) [יומא פז.], ו) סוטה מז., ז) ולא כר' יהושע בן פרחיה שדחפו לישו הנוצרי בשתי ידים (הושמט ע"י הצנזורה ונוסף כאן עפ"י דילפתא ר"פ וס"א), ח) בקרא קח, ט) מכאן עד את ישראל הושמט ע"י הצנזורה והועתק ע"פ דילפתא ר"פ וס"א, י) [אבות פ"ה מי"ח], כ) לעיל מג., ל) [שמחות פ"ב סוטה מז.], מ) [סוטה מז.], נ) [ב"מ פז.], ס) [לדעת הערוך בערך תפח גרס הכא ואיתפח כמו בסמוך], ע) [מכלל דחלה חלי אחריתא כך איתא בב"מ פז.], פ) [בסדר המשנה ל"ג], צ) ינאי מלכא. כהן גדול היה וקטל כולהו רבנן במסכת קידושין [סו.]: שמעון בן שטח. אחי אשתו של ינאי המלך במסכת ברכות [מח.] והוא לא ברח: טרוטות. עגולות: אחוי ליה. רבי יהושע בן פרחיה בידיה דלקבלוהי: [ס"א והושמט ע"י הצנזורה].

לעזי רש"י

קלאמניס"ה [ימנ"ט]. מגנט, אבן-שואבת.

מוסף רש"י

מחול לי על אותו עון. דבת שבע (שבת ל.). **דבקו שערים.** של בית קדשי הקדשים (שם) שבקשו מלהכניס, שרצה הקב"ה להביא שלמה לידי כך שיהא מזכיר שם דוד אביו ויפקמהו כדי להודיע לכל העולם שמחל עון של בת שבע (מו"ק ט. מכות י"א). **עשרים וארבעה רננות.** באותה תפלה כשעמד שלמה איכא כ"ד בין תפלה רנה ותחנה, ומאן דמפרש כ"ד רננות היינו בין י"ח ברכות ושש דתעניות, איתו אלא טועה, דתפלת י"ח אכתי בימי שלמה לא אתקין, ועוד דאמר בתפלת השחר (ברכות כט.) בהדיא הני כ"ד דתעניות כנגד מי, א"ר חלבו (לפניו ר' חלבו) כנגד כ"ד רננות שאמר שלמה, אלמא כ"ד רננות לאו היינו כ"ד ברכות דתענית (מו"ק ט. מכות י"א וכעי"ז שבת שם). **שונאי דוד.** משפחת שאול, שמתו וכיוצא בו (שבת שם). **החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה.** שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם, שנאמר (משלי כח) אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו